

Norsk Vanns innspill til:**Høring i kommunal- og forvaltningskomiteen 23./24. oktober 2023 vedr. Prop. 1 S (2023-2024) fra Kommunal- og distriktsdepartementet****Vannbransjens hovedutfordringer**

Vann- og avløpstjenestene gir oss rent vann i springen og rent vann i naturen. Svikt i vann- og avløpstjenestene vil ha store konsekvenser for bl.a. helse, miljø og sikkerhet i samfunnet. Uten disse tjenestene stopper Norge opp. Dette til tross, er det ikke tilstrekkelig oppmerksomhet og kunnskap om vann- og avløpstjenestene og tilhørende infrastruktur hos verken beslutningstakere eller innbyggere i samfunnet vårt. Det er beregnet et investeringsbehov på om lag 330 milliarder kroner i de kommunalt eide vann- og avløpsanleggene i perioden fram til 2040. Viktige utfordringer og kostnadsdrivere er befolkningsvekst, skjerpede myndighetskrav, klimatilpasning, styrket sikkerhet, samt behov for å skifte ut større deler av vann- og avløpsinfrastrukturen. Deler av Norge, hvor innbyggerne allerede betaler høyere gebyrer enn gjennomsnittet, vil møte store kostnader knyttet til å levere vann- og avløpstjenester. Det vil være behov for å styrke tilgangen til nødvendig kompetanse og mer arbeidskraft, både i den offentlige og den private delen av vannbransjen. Vannbransjen er særlig avhengig av at de ulike aktørene har tilgjengelig kapasitet når investeringstakten øker. Rundt 75 % av gebyrene går ut igjen til kjøp av varer og tjenester i markedet. Små og sårbare kompetansemiljøer har særlige utfordringer. Større enheter eller økt samarbeid vil være nødvendig for å få løst oppgavene. Dette bildet innebærer både utfordringer og muligheter for den enkelte virksomhet i vannbransjen og for Norge som nasjon. Investeringene vil gi økt verdiskaping og sysselsetting i hele landet, og potensiale for å stimulere til bærekraftige løsninger med redusert klimafotavtrykk. Bedre utnyttelse av ressursene vil bidra til en sirkulær økonomi. Det må satses på innovasjon og teknologiutvikling, slik at vannbransjen kan løse utfordringene på en bærekraftig og kostnadseffektiv måte. Et stort hjemmemarked kan bane vei for eksportrettet industri- og kompetanseutvikling.

Til Programkategori 13.80 Bustad, bumiljø og bygg og Kapittel 8 Oppfølging av bærekraftsmålene:**Fragmentert og ufullstendig regulering av overvann**

Regjeringen skriver: «Kvart år blir samfunnet utsett for store skadar på grunn av overvatn. Våtare og villare ver, sentralisering og fortetting kan auke problema. Regjeringa vil at overvatn skal vere ein ressurs, og ikkje berre eit problem. Frå 1. januar 2024 trer nye reglar i plan- og bygningslova om handtering av overvatn i byggesaker i kraft. Nye reglar gir kommunane betre verkemiddel for å handtere utfordringar knytt til overvatn. Lovendringane er oppfølging av utgreinga frå overvassutvalet i NOU 2015: 16 Overvann i byer og tettsteder.»

Vi er glade for at det fra nyttår kommer nyttige virkemidler i plan- og bygningsloven som kommunene kan benytte i sin planlegging og byggesaksbehandling. Vi er også positive til at regjeringen i sin ferske Stortingsmelding *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn* varsler at de nå vil:

- vurdere fordeler og ulemper ved å innføre et eget overvannsgebyr, og utrede ulike gebyrmodeller
- sende forslag til nytt kapittel i forurensningsforskriften, med krav til etablering, tømning og vedlikehold av sandfang, på høring
- utrede behov for endringer i forurensningslovens regler om ansvar for skade forårsaket av avløpsanlegg

Klimatilpasning har vært tema siden Klima- og miljødepartementet mottok NOU om klimatilpasning i 2010. Departementet nedsatte deretter Overvannsutvalget som overleverte sin NOU i 2015. Frem til arbeidet med Stortingsmeldingen har Klima- og

miljødepartementet ikke fulgt opp noen av endringsforslagene. Dette står i sterk kontrast til oppfølgingen fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet av forslagene til endringer i plan- og bygningsloven. Dette er sterkt beklagelig, siden Klima- og miljødepartementet har ansvaret for det Norsk Vann mener bør utvikles til å bli en helhetlig vanntjenestelov. Der burde man både regulert kommunenes ansvar for å levere og innholdet i tjenesten, forholdet til abonnentene, finansieringen av planlegging, etablering og drift av overvannstiltak og ansvar for skader som oppstår. Vi frykter at stortingsmeldingen kan innebære en ny utsettelse av påkrevde endringer i regelverket som ligger under Klima- og miljødepartementets ansvarsområde.

Norsk Vann viser for øvrig til flertallsmerknaden fra Ap, Sp og Sv under statsbudsjettvedtaket i 2021: «Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til partiene ved tre anledninger, Innst. 380 S (2014–2015), Innst. 369 S (2018–2019) og Innst. 16 S (2020–2021), har foreslått eller pekt på behovet for en ny sektorlov for vann- og avløpssektoren og behovet for å ta tak i utfordringer i vann og avløpssektoren knyttet til vannforsyningsikkerhet, etterslep på vedlikehold, kompetanse, gebyrer, koordinering av lovverk og offentlig aktører. Flertallet er positive til at regjeringen vil bidra med å finne løsninger til kommunenes arbeid med å tette etterslepet på rehabilitering og bygging av vann- og avløpsløsninger og vil fremme forslag om en sektorlov for vann.» En tilsvarende formulering ligger også i Hurdalsplattformen.

Vi er økende bekymret for at overvannet som ledes ut i vannforekomster er forurenset og derfor bør renses. Etablering, tømning og vedlikehold av sandfang er et viktig, men utilstrekkelig tiltak. Forurenset overvann er et av fokusene i den pågående revisjonen av EUs avløpsdirektiv. De foreslår blant annet at det skal lages helhetlige (integreerte) avløpsplaner som inkluderer forurenset overvann for større områder som ikke følger kommunegrensene.

Norsk Vann ber derfor Stortinget om å sette av tilstrekkelige ressurser til å følge opp forslagene i NOU 2015:16 og EUs avløpsdirektiv. De viktigste tiltakene er å avklare hvordan tiltak for å forebygge skader fra overvann skal finansieres (som å etablere trygge flomveier gjennom bebygde områder) og fastsette et hensiktsmessig ansvar for skader som likevel kan oppstå. Norsk Vann ønsker også at Stortinget ber regjeringen snarest sette i gang arbeidet med en helhetlig vanntjenestelov.

Ikke spesifisert kapittel eller programkategori:

Økt kapasitet hos Miljødirektoratet og statsforvalterne innen avløpsområdet

Kapasiteten på avløpsområdet hos Miljødirektoratet og statsforvalterne er langt mindre enn behovet, selv med noe økning hos Miljødirektoratet. Dette merkes allerede godt hos kommunene, og medfører at det kan ta lang tid å få regelverksavklaring og veiledning, samt at saksbehandlingstiden blir for lang.

Forslag til nytt avløpsdirektiv viser at det bare blir enda mer å gjøre innen avløp de neste årene. Det er flere nye krav og frister i forslaget som vil få store konsekvenser for Norge, og det er viktig at myndighetene så raskt som mulig får startet arbeidene knyttet til implementeringen av revidert direktiv i norsk lovverk. Her vil det også være behov for utredninger og vurdering av behov for spesielle tilpasninger under implementeringen av direktivet. Dette arbeidet medfører behov for mer ressurser hos Miljødirektoratet. Kommisjonen foreslår at virkeområdet skal flyttes fra å gjelde for tettbebyggelser fra 2000 pe til å gjelde for tettbebyggelser fra 1000 pe. Vi forutsetter at det justerte anvendelsesområdet også medfører at forurensningsmyndigheten justeres tilsvarende, slik at statsforvalteren fortsatt blir forurensningsmyndighet for alle anlegg omfattet av direktivet. Dette betyr at de vil få ansvar for vesentlig flere anlegg og at de trenger økt kapasitet for å kunne klare dette.

Norsk Vann ber Stortinget om å sette av nok midler i statsbudsjettet, slik at Miljødirektoratet og statsforvalterne kan sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse på avløp. Dette for å bistå kommunene med den viktige jobben for å sikre rent vann og godt miljø – uten at kostnadene blir unødig store for landets innbyggere.